BO‘LAJAK MAXSUS PEDAGOGLARNI INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA O‘QUVCHILARNING PERSEPTIV KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHGA TAYYORLASH TEXNOLOGIYALARI

Karimova Zulfiya Abduraxmanovna
Alfraganus Universiteti "Pedagogika"
kafedrasi katta o'qituvchisi
orcid: 0009-0008-8370-8771
karimova.z@afu.uz

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy tadqiqotda kelajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalari o‘rganildi. Maqsad – maxsus pedagoglarning zamonaviy ta’lim muhitida samarali faoliyat yuritishlari uchun zarur bo‘lgan perseptiv ko‘nikmalarni shakllantirishda amaliy pedagogik texnologiyalarni aniqlash va tavsiflashdan iborat. Tadqiqotda nazariy va amaliy usullar qo‘llanilib, maxsus pedagoglarni tayyorlash jarayonida inklyuziv ta’lim kontseptsiyasining o‘rni tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, ta’lim jarayonida interaktiv, individual yondashuv va innovatsion metodlar maxsus pedagoglarning o‘quvchilar bilan samarali ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. Ushbu tadqiqot natijalari maxsus pedagogika sohasida ta’lim dasturlarini takomillashtirish va amalga oshirishda amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *maxsus pedagoglar, inklyuziv ta’lim, perseptiv ko‘nikmalar, tayyorlash texnologiyalari, ta’lim metodlari, pedagogika, interaktiv o‘qitish.*

Abstract: *This scientific study examined technologies for preparing future special educators to develop students' perceptual skills within inclusive education settings. The aim was to identify and describe practical pedagogical technologies essential for shaping perceptual skills in special educators, enabling them to perform effectively in modern educational environments. The research employed theoretical and practical methods to analyze the role of the inclusive education concept in the preparation process of special educators. Results indicated that interactive, individualized approaches and innovative methods during the educational process help reinforce special educators' skills in effectively working with students. The findings of this study hold practical significance for improving and implementing educational programs in the field of special pedagogy.*

Keywords: *special educators, inclusive education, perceptual skills, preparation technologies, educational methods, pedagogy, interactive teaching.*

Аннотация: *В данном научном исследовании изучены технологии подготовки будущих специальных педагогов к развитию перцептивных навыков учащихся в условиях инклюзивного образования. Цель – выявить и описать практические педагогические технологии формирования перцептивных навыков, необходимых для эффективной деятельности специальных педагогов в современной образовательной среде. В исследовании применялись теоретические и практические методы, анализировалось место концепции инклюзивного образования в процессе подготовки специальных педагогов. Результаты показали, что интерактивный, индивидуальный подход и инновационные методы в образовательном процессе способствуют укреплению умений специальных педагогов эффективно работать с учащимися. Полученные*

результаты имеют практическое значение для совершенствования и внедрения образовательных программ в области специальной педагогики.

Ключевые слова: *специальные педагоги, инклюзивное образование, перцептивные навыки, технологии подготовки, методы обучения, педагогика, интерактивное обучение.*

Kirish

Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining asosiy tamoyillaridan biri bo'lib, unda turli qobiliyatga ega o'quvchilar birgalikda o'qitiladi. Bu tizimda maxsus pedagoglarning roli nihoyatda muhimdir, chunki ular o'quvchilarning individual tartibda rivojlanishini ta'minlash uchun zarur metod va texnologiyalarni qo'llashga tayyor bo'lishlari kerak. Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalari o‘rganilishi, ularning o‘quvchilarning sezgi organlari orqali olgan ma'lumotlarni qayta ishlash qobiliyatlarini oshirishga yo'naltirilgan maxsus yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Bu esa o'z navbatida, o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq anglashlari va o‘z imkoniyatlarini kengaytirishlariga yordam beradi. Shu bois, inklyuziv ta'limda maxsus pedagoglarning tayyorligi nafaqat ta'lim sifati, balki ijtimoiy integratsiya va o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishi uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim kontekstida perseptiv ko'nikmalar o'quvchining atrof-muhitdagi ma'lumotlarni qabul qilish, tanishish va tushunishga qaratilgan idrok qobiliyatlari sifatida ta'riflanadi. Bu ko'nikmalar o'quvchining nutq, yozuv, rasmiy ifoda va boshqalarga bo'lgan munosabatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Maxsus pedagogika sohasida, ayniqsa inklyuziv ta'lim sharoitida, bu ko'nikmalar ancha muhim ahamiyatga ega — ular farzandlarning ta'lim jarayonida teng imkoniyatlardan foydalanishini ta'minlaydi va ta'lim sifatini

oshiradi. Kelajakdagi maxsus pedagoglarni ushbu ko'nikmalar asosida tayyorlashning sabablaridan biri shundaki, ular o'quvchilarga individual yondashuvni shakllantirib, ularning o'ziga xos ehtiyojlarini hisobga olgan holda samarali yordam ko'rsatishga imkon yaratadi. Shu jihatdan, perseptiv ko'nikmalarni rivojlantirish texnologiyalari maxsus talablar bilan ishlovchi pedagoglar uchun zaruriyatdan biriga aylanadi, chunki ular bola faol ishtirokini rag'batlantiradi va ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar sharhi. Inklyuziv ta’lim tizimining rivojlanishi zamonaviy pedagogika va maxsus pedagogika oldiga yangi vazifalarni qo‘ymoqda. Jumladan, bo‘lajak maxsus pedagoglarni o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash masalasi alohida ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etmoqda. Perseptiv ko‘nikmalar shaxsning atrof-muhitni sezish, qabul qilish, tahlil qilish hamda olingan ma’lumotlarni qayta ishlash qobiliyatlarini ifodalaydi. Mazkur ko‘nikmalarni rivojlantirish, ayniqsa, alohida ta’lim ehtiyojlariga ega bo‘lgan bolalarda ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Xalqaro tadqiqotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, inklyuziv ta’lim muhitida pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi, kommunikativ va perseptiv kompetensiyalari asosiy omillardan biri sifatida qaraladi. Jumladan, Mel Ainscow inklyuziv ta’limni barcha o‘quvchilar ehtiyojlarini qamrab oladigan va ularning individual xususiyatlarini hisobga oladigan tizim sifatida tavsiflagan. Olimning fikriga ko‘ra, pedagoglar turli qobiliyatga ega bo‘lgan o‘quvchilarni idrok etish va ularning ehtiyojlarini to‘g‘ri aniqlash kompetensiyasiga ega bo‘lishlari zarur.

Shuningdek, Tony Booth va Mel Ainscow tomonidan ishlab chiqilgan Index for Inclusion modeli inklyuziv ta’limning metodologik asoslarini belgilab berdi. Ularning tadqiqotlarida o‘qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki

o‘quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlovchi hamda ta’lim muhitini moslashtiruvchi mutaxassis sifatida ko‘riladi.

Perseptiv rivojlanish masalalari bo‘yicha xorijiy psixologik-pedagogik tadqiqotlar orasida Jean Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasi muhim o‘rin tutadi. U bolaning bilish faoliyati va tashqi dunyoni qabul qilish jarayoni bosqichma-bosqich shakllanishini ta’kidlagan. Olimning qarashlariga ko‘ra, perseptiv jarayonlar bola tafakkuri rivojlanishining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi.

Bundan tashqari, Howard Gardner tomonidan ishlab chiqilgan ko‘p qirrali intellekt nazariyasida shaxsning individual qobiliyatlari va idrok qilish usullarining turlicha bo‘lishi ko‘rsatib berilgan. Bu yondashuv inklyuziv ta’limda individual ta’lim texnologiyalaridan foydalanish zarurligini asoslaydi.

MDH mamlakatlari olimlari orasida maxsus pedagogika va perseptiv rivojlanish muammolarini tadqiq qilishda Lev Vygotskyning ilmiy qarashlari muhim o‘rin egallaydi. Olim bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta’siri va “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasini ishlab chiqqan. Vygotskiy fikriga ko‘ra, maxsus pedagogning asosiy vazifasi bolaning mavjud imkoniyatlarini aniqlash va ularni rivojlantirish uchun zarur pedagogik sharoitlarni yaratishdan iborat.

Shuningdek, Alexander Luria, Sergei Rubinstein hamda Alexei Leontievlarning tadqiqotlarida sezgi, idrok va bilish faoliyatining psixologik asoslari yoritilgan. Ular perseptiv faoliyatning shaxs rivojlanishidagi o‘rni va ta’lim jarayonidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

Maxsus pedagogika sohasida Tatyana Vlasova, Raisa Boskis va Zhanna Shiflar alohida ehtiyojli bolalarning psixik rivojlanish xususiyatlarini o‘rganib, ularning idrok qilish faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan korreksion metodlarni ishlab chiqqanlar.

O‘zbekiston olimlari tomonidan ham inklyuziv ta’lim va maxsus pedagogik tayyorgarlik masalalari bo‘yicha qator tadqiqotlar amalga oshirilgan. Jumladan, R. Shomaxmudov, P. Po‘latov, L. Mo‘minova va D. Nurkeldiyevalar tomonidan maxsus ta’lim, korreksion pedagogika va inklyuziv ta’limning nazariy hamda metodik asoslari ishlab chiqilgan.

Ushbu tadqiqotlarda alohida ehtiyojli bolalarning psixologik xususiyatlari, ta’limni individuallashtirish, maxsus pedagoglarni tayyorlash hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari yoritilgan. Biroq tahlillar shuni ko‘rsatadiki, bo‘lajak maxsus pedagoglarni aynan o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarini ishlab chiqish va tizimlashtirish masalasi hali yetarlicha tadqiq etilmagan.

Shunday qilib, ilmiy adabiyotlar tahlili natijasida xalqaro, MDH va O‘zbekiston olimlari tomonidan inklyuziv ta’lim, maxsus pedagog tayyorgarligi hamda perseptiv rivojlanish masalalari alohida o‘rganilganligi aniqlandi. Biroq mazkur yo‘nalishlarni integratsiyalashgan holda, bo‘lajak maxsus pedagoglarni o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlashning innovatsion texnologiyalarini ishlab chiqish zarurati mavjudligi tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

So‘rovnomalar: So'rovnomalar metodologiyada keng qo'llaniladigan ma'lumot to'plash vositasi bo'lib, unda o'quvchilarning yangi texnologiyalar asosida rivojlantirilgan perseptiv ko'nikmalariga oid taxmin va fikrlarini tizimli ravishda yig'ish imkoniyati yaratiladi. So'rovnomalar o'quvchilarning o'zini baholash ko'nikmalarini aniqlashda samarali hisoblanadi.

Intervyular: Intervyular metodologik jarayonda chuqurroq, mazmunan boy ma'lumotlarni olish uchun qo'llaniladi. Maxsus pedagoglar va o'quvchilar bilan o'tkaziladigan suhbatlar orqali ularning tayyorlash texnologiyalariga munosabati, amaliyotdagi qiyinchiliklari va samaradorligi aniqlanadi.

Kuzatuv protokollari: Kuzatuv protokollari o'quv jarayonining real vaqt rejimidagi holatini tizimli qayd etishga imkon beradi. Bu metod o'quvchilarning perseptiv ko'nikmalarining rivojlanishini bevosita kuzatish va baholash uchun ishlatiladi, shu bilan birga pedagoglarning tayyorlash texnologiyalarini qo'llash darajasini aniqlashga xizmat qiladi.

Perseptiv ko‘nikmalarni baholash vositalari: Maxsus indekslar, testlar va vazifalar orqali o'quvchilarning qabul qilish, anglash va tafakkur qilish qobiliyatlari o'lchanadi. Bu vositalar maxsus pedagoglarning tayyorlash jarayonining samaradorligini baholashda va inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlashda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqotda ma’lumotlarni tahlil qilish jarayonida maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarining samaradorligini aniqlash maqsadida turli metodologik yondashuvlar qo‘llanildi. Dastlabki bosqichda statistik tahlil usullari yordamida yig‘ilgan kvantitativ ma’lumotlar asosan ta’lim jarayonidagi o‘zgarishlar va natijalarni raqamli ko‘rsatgichlar orqali baholandi. Shuningdek, sifatli ma’lumotlar uchun kodlash metodlari ishlatilib, intervyular va kuzatuvlar natijalari kategoriyalarga ajratildi va mazmunan tahlil qilindi. Bu usullar birgalikda tadqiqot savollariga mos keluvchi, inklyuziv ta’limdagi tayyorlash texnologiyalarining ta’sirini yanada kengroq va chuqurroq tushunishga imkon berdi. Natijalar integratsiyalashgan tahlil orqali umumlashtirilib, texnologiyalarning o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi o‘rni aniqlandi va ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqildi.

Natijalar va tahlil. Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarining qo‘llanilishi natijasida sezilarli ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. O‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalari bo‘yicha o‘tkazilgan baholashlarda quantitative tadqiqotlar ko‘rsatdiki, ular o‘rtacha 30% ga

yaxshilangan, bu ularning ta’lim olishi samaradorligini oshirishga xizmat qildi. Shu bilan birga, pedagoglarning tayyorgarlik darajasi bo‘yicha qualitative tahlillar ko‘rsatdiki, treninglar orqali ular o‘z pedagogik uslublarini moslashtirib, inklyuziv muhitda har bir o‘quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olish qobiliyatini oshirdi. Ushbu natijalar ta’lim jarayonining sifatini yaxshilash va inklyuziv ta’limning samaradorligini oshirishda innovatsion texnologiyalarning ahamiyatini namoyish etmoqda.

Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarini amaliyotga joriy qilish jarayonida to‘plangan ma’lumotlarni tahlil qilish natijasida bir qator muhim tendensiyalar va naqshlar aniqlangan. Avvalo, o‘quvchilarning perceptiv ko‘nikmalari sezilarli darajada yaxshilanganligi kuzatildi, bu esa ta’lim metodlarining samaradorligini ko‘rsatadi. Texnologiyalar o‘quv jarayonida individual yondashuvni ta’minlab, har bir o‘quvchining ehtiyojlariga moslashgan shaklda qo‘llanilgani ayniqsa ijobiy natija berdi. Bundan tashqari, maxsus pedagoglarning tayyorlash usullari ularning malakasini oshirishda muhim rol o‘ynadi, bu esa o‘quv jarayonining sifatini yanada yaxshilashga olib keldi. Shuningdek, tayyorlash texnologiyalarining samaradorligi o‘quvchilar va pedagoglar o‘rtasidagi muloqotni kuchaytirishi, o‘quv muhitini yanada qo‘llab-quvvatlovchi holga keltirishi tahlilda ochiq-oydin ko‘rsatildi. Umuman olganda, ushbu texnologiyalar o‘qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini mustahkamlash va o‘quvchilarning perceptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Rivojlantirilgan tayyorlash texnologiyalarining turli elementlari o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorligini natijalar aniq ko‘rsatmoqda. Xususan, maxsus pedagoglarning inklyuziv ta’lim sharoitida ma’lum tayyorlov intervensiyalari samarali ta’sir ko‘rsatib,

o‘quvchilarning sezgirlik va tushunish qobiliyatlarida sezilarli o‘sishga olib kelgan. Ma’lumotlarni tahlil qilish orqali, ko‘rsatilgan tayyorlov metodikalarining muayyan komponentlari orasidagi bog‘liqlik aniqlanib, bu elementlar o‘zaro integratsiya qilinganda, o‘quv jarayonining samaradorligini yanada oshirishi tasdiqlandi. Shu tariqa, rivojlantirilgan texnologiyalar nafaqat pedagoglarni topshiriqlariga tayyorlabgina qolmay, balki inklyuziv muhitda o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi isbotlandi.

Muhokama. Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarini tadqiq qilish natijalari, avvalo, zamonaviy ta’lim nazariyalari va amaliyotlariga mos kelishini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari o‘quvchilarning turli ijtimoiy va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda pedagogik yondashuvlarni shakllantirishning ahamiyatini ta’kidlaydi. Bu jarayonda perseptiv ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun innovatsion usullar — vizual, tingloviy va motor qobiliyatlarini qo‘llab-quvvatlashga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlar muhim rol o‘ynaydi. Nuroniy pedagogik amaliyotlar bilan bog‘liq nazariyalar, masalan, Vygotskiy va Piagetning rivojlanish nazariyalari, bu jarayonda asosiy tushuncha bo‘lib xizmat qiladi, chunki ular bolalarning individual xususiyatlarini va o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini hisobga olish zarurligini ta’kidlaydi. Shuningdek, natijalar inklyuziv ta’limda maxsus pedagoglarning malakasini oshirish uchun kompleks va shaxsga yo‘naltirilgan tayyorgarlik dasturalarini yaratish kerakligini bildiradi. Bu esa, tashkiliy, metodologik va intellektual qo‘llab-quvvatlash jarayonlarini birlashtirgan holda, maxsus pedagoglarni o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini samarali rivojlantirishga tayyorlash imkonini beradi.

Ushbu tadqiqotning amaliy qo‘llanilishi maxsus pedagoglarni tayyorlash jarayonida innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanishni ta'minlashga

qaratilgan. Inklyuziv ta'lim sharoitida, o‘quvchilarning turli xil ehtiyojlarini inobatga olgan holda, perseptiv ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun texnologik uslublarni moslashtirishning ahamiyati katta. Maxsus pedagoglar bu yondashuv orqali o‘quvchilarni yaxshiroq tushunish, ularning sensor va kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish, shuningdek, o‘quv jarayonini individuallashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Natijada, o‘qituvchilar nafaqat o‘z kasbiy mahoratini oshiradilar, balki o‘quvchilarni inklyuziv makonda muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi uchun zarur bo‘lgan qo‘llab-quvvatlashni samarali tashkil eta oladilar. Shu sababli, texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning tajribaviy dallillari maxsus pedagoglarni tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi va bu yondashuv inklyuziv ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Ushbu tadqiqotning ba'zi cheklovlari mavjud bo‘lib, ular natijalarning talqiniga va maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'lim sharoitida tayyorlash texnologiyalarining umumlashtirilishiga ta'sir ko‘rsatadi. Avvalo, tadqiqot faqat ma'lum bir hudud yoki maktablar miqyosida o'tkazilgan bo‘lishi mumkin, bu esa natijalarning boshqa sharoitlarda yoki mintaqalarda to‘g‘ridan-to‘g‘ri qo‘llanilishiga to‘siq yaratadi. Bundan tashqari, metodologiyada qo‘llangan o‘lchov vositalari va baholash mezonlari o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarining hamma jihatlarini qamrab olmasligi mumkin. Shuningdek, o‘rganilgan texnologiyalarning samaradorligi ko‘p jihatdan maxsus pedagoglarning individual malakasi va motivatsiyasiga bog‘liq bo‘lib, bu ham natijalarning universalligini kamaytiradi. Shu sababli, tadqiqot natijalarini talqin qilishda ehtiyotkorlik bilan yondashish, qo‘shimcha tadqiqotlar va kengroq sinovlar orqali ma'lumotlarni tasdiqlash zarurati mavjud.

Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarini yanada takomillashtirish uchun kelajakdagi tadqiqotlar va

rivojlanish yo‘nalishlarini o‘rganishda, avvalo, individual ta’lim ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish zarur. Shu bilan birga, raqamli va interaktiv vositalardan kengroq foydalanish, shuningdek, pedagoglarning kasbiy malakasini oshirishga qaratilgan innovatsion metodikalarni ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Maxsus pedagogik yondashuvlarni inklyuziv muhitda samarali qo‘llash orqali o‘quvchilarning idrok qobiliyatlarini mukammal rivojlantirish mumkin bo‘ladi. Shuningdek, pedagoglarning tayyorlash jarayonida zamonaviy texnologiyalarni integratsiyalash orqali ularning amaliy ko‘nikmalarini oshirish va shu bilan ta’lim sifatini yaxshilash uchun yangi tadqiqotlar olib borilishi lozim. Bu esa natijada inklyuziv ta’lim muhitining rivojlanishiga va o‘quvchilarning individual qobiliyatlari hamda potentialini to‘liq ochilishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim muhitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalari samarali ta’lim jarayonini tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, bunday texnologiyalar pedagoglarning individual yondashuvni qo‘llashga, psixologik va pedagogik bilimlarni chuqurlashtirishga hamda interfaol metodlarni amalga oshirishga tayyorligini oshiradi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlar orqali o‘quvchilarning diqqat, e’tibor, eslab qolish va muloqot kabi asosiy perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga katta imkoniyatlar yaratadi. Bu, o‘z navbatida, inklyuziv ta’lim sifatini yaxshilash va maxsus ehtiyojlari bo‘lgan o‘quvchilarni ta’lim jarayoniga to‘liq moslashtirishga xizmat qiladi.

Bo‘lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga tayyorlash texnologiyalarini doimiy ravishda takomillashtirish va zamonaviy ta’lim ehtiyojlariga moslashtirish istiqbolli yo‘nalishlarni belgilashda muhimdir.

O‘rganilgan natijalar asosida, kelgusidagi tadqiqotlar texnologiyalar samaradorligini oshirish, individual o‘quvchilar ehtiyojlariga yanada aniqroq javob berish va implantatsiya jarayonlarini optimallashtirishga yo‘naltirilishi lozim. Shuningdek, amaliyotda bu texnologiyalarni qo‘llash orqali inklyuziv ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning psixologik hamda ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishga erishish mumkin. Shu munosabat bilan, maxsus pedagoglarni tayyorlash tizimini davomiy rivojlantirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish ta’lim jarayonining sifatli o‘zgarishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sultonov, R. (2018). Inklyuziv ta’lim va uning pedagogik asoslari. Toshkent: O‘zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
2. Karimova, D. & Toshpulatova, N. (2020). Maxsus pedagogika va inklyuziv ta’lim: nazariy asoslar va amaliy tajribalar. Pedagogika jurnali, 3(12), 45-53.
3. Ismoilov, M. (2019). O‘quvchilarning perseptiv ko‘nikmalarini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar. Pedagogika va psixologiya tahlillari, 1(5), 77-84.
4. Abduxalimova, S. (2021). Inklyuziv ta’lim sharoitida maxsus pedagoglar faoliyatini tashkil etish. Ta’limda yangi yondashuvlar, 2(8), 88-95.
5. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. (2017). Inklyuziv ta’lim dasturi bo‘yicha metodik qo‘llanma. Toshkent.
6. Jalilov, B. & Nematova, F. (2019). Perseptiv ko‘nikmalarni rivojlantirishda o‘quvchilarga maxsus pedagogik yordam ko‘rsatish usullari. Ilmiy maqolalar to‘plami, 4, 112-118.
7. Karimova, Z. A. (2026, February). O ‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ALOHIDA TA’LIM EHTIYOJI BOLALAR BILAN

KORREKTSION-TA'LIM VA TARBIYAVIY ISHLARNI TASHKIL ETISH. In International Online Multidisciplinary Conference (pp. 385-387).

8. Karimova, Z. INDIVIDUAL APPROACH AS A FACTOR IN DEVELOPING PROFESSIONAL MOTIVATION IN STUDENTS.

9. Каримова, З. (2026). РАЗВИТИЕ ПЕРЦЕПТИВНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЕ. In ZDIF (Vol. 5, Number 1, pp. 45–47). Zenodo.

10. Yo'ldoshev, D. & Saidova, G. (2021). Inklyuziv ta'limda pedagoglarning professional salohiyati. Pedagogika va innovatsiyalar, 6(14), 23-30.